

MILIEU- EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

Advies
van 5 april 2001
over het geïntegreerd beheer
van kustgebieden (GBKG)

62312

2001 | 13

D/2001/7080/A13

Overname wordt verwelkomd, mits bronvermelding

© 2001 Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
Kliniekstraat 25, 4de verdieping
B-1070 Brussel
tel. 02-558 01 30
fax 02-558 01 31

1. Inleiding

Dit advies van de MiNa-Raad handelt over het geïntegreerd kustzonebeheer in Vlaanderen. Aangezien aan dit advies geen formele adviesvraag vooraf ging, is dit advies als een eigen initiatief te beschouwen.

De aanleiding tot dit advies was een opeenvolging van feiten en informele vragen. Tussen 2 en 5 juni 2000 nam een delegatie van de MiNa-Raad deel aan de jaarconferentie van de Europese milieuraden met geïntegreerd kustzonebeheer als onderwerp¹. De deelname en de voorbereiding op deze conferentie spoorden de Raad bij het vastleggen van het programma voor 2001 aan om over dit onderwerp te werken.

Op 6 december 2000 ontving de ondervoorzitter van de MiNa-Raad een vraag van de voorzitters van de CCIM-stuurgroepen² "Handel en Milieu" en "Noordzee en Oceanen", om commentaar te leveren over twee documenten van de Europese Commissie aangaande het geïntegreerd kustzonebeheer (GBKG):

- Voorstel voor een aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad betreffende de uitvoering van een geïntegreerd beheer van kustgebieden in Europa;
- Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement inzake geïntegreerd beheer van kustgebieden: een strategie voor Europa.

1) European Environmental Advisory Councils, The Coastal Zone Sustainable Development Policies in Europe, 8th Annual Conference, 2-5 juni 2000, Sesimbra, Portugal,

<http://www.eeac-network.org/>

2) CCIM: Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid. Oppericht bij het "Samenwerkingsakkoord van 5 april 1995 tussen de federale Staat, het

Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest met betrekking tot het internationaal milieubeleid" - Belgisch Staatsblad 13 december 1995.

Omdat het geïntegreerd beheer van de kustzone toch op de programmatie van 2001 voorzien was, besliste de MiNa-Raad op 7 december 2000 om deze vraag aan te grijpen om een advies over deze problematiek uit te brengen.

Prof. dr. R.F. Verheyen
Voorzitter MiNa-Raad

2. Advies

2.1. Algemeen

- [1] **Omschrijving van het begrip “Geïntegreerd beheer van kustgebieden (GBKG)”**. Geïntegreerd beheer van kustgebieden (GBKG) is volgens de Europese Commissie³ een dynamisch, multidisciplinair en iteratief proces voor de bevordering van het duurzame beheer van kustgebieden. Het bestrijkt de volledige cyclus van informatieverzameling, planning (in de ruimste zin van het woord), besluitvorming, beheer en toezicht op de uitvoering. GBKG benut de participatie met kennis van zaken en de medewerking van alle belanghebbenden voor de evaluatie van de maatschappelijke doelstellingen van een bepaald kustgebied en voor het nemen van maatregelen om deze doelstellingen te verwezenlijken. GBKG tracht op lange termijn een evenwicht te vinden tussen milieugerichte, economische, sociale, culturele en recreatieve doelstellingen, alle binnen de door de natuurlijke dynamiek gestelde grenzen.

De term “geïntegreerd” in GBKG heeft betrekking op de integratie van zowel de doelstellingen als de vele instrumenten die voor de verwezenlijking daarvan nodig zijn. Dit betekent integratie van alle relevante beleidsterreinen, sectoren en bestuursniveaus. Het betekent ook integratie van het land- en zeedeelte van het doelgebied in ruimte en tijd.

De MiNa-Raad ondersteunt deze formulering van het GBKG, maar hij stelt ook vast dat de definitie eigenlijk een definitie is voor duurzaam gebiedsgericht beheer, die toegepast wordt in de specifieke context van kustzones. Cruciaal in de definitie is de betekenis van “duurzaam beheer”. De definitie van GBKG is slechts een middel om een duurzaam beheer van kustzones te realiseren.

3) Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement inzake geïntegreerd beheer van kustgebieden: een strategie voor Europa, Bijlage 1.

- [2] **Juridische afbakeningen in de kustgebieden.** De kustgebieden bestaan uit een landdeel en een mariene deel. In het mariene deel bestaan er verschillende mariene rechtsgebieden:
- de territoriale zee binnen de 12 mijlsgrens (of twaalfmijlszone). Een VN-verdrag uit 1982⁴ stelt vast dat de territoriale zee van een kuststaat zich mag uitstrekken tot twaalf zeemijl uit de kust, gerekend vanaf de basislijn;
 - de EEZ (Exclusieve Economische Zone) strekt zich uit vanaf de territoriale zee tot in principe 200 mijl vanaf de basislijn. Een land dat een EEZ instelt, is op grond van het VN-verdrag van 1982 verantwoordelijk voor het beheer van de natuurlijke rijkdommen in zijn gebied. De EEZ voor België bestaat sedert april 1999;
 - het Continentaal Plat van een kuststaat omvat de zeebodem en de ondergrond van de onder water gelegen gebieden die zich buiten zijn territoriale zee uitstrekken door de natuurlijke voortzetting van zijn landterritorium, tot de buitenste grens van de continentale rand, of tot een afstand van 200 zeemijl van de basislijnen vanwaar de breedte van de territoriale zee wordt gemeten wanneer de buitenste grens van de continentale rand zich niet tot die afstand uitstrekt. Binnen de grenzen van het Continentaal Plat heeft een kuststaat het volledige recht op exploitatie van bodemrijksdommen, zowel op als in de bodem;
 - de Visserijzone werd ingesteld in navolging van de Resolutie van de Raad van 3 november 1976 inzake bepaalde externe aspecten van het instellen in de Gemeenschap, met ingang van 1 januari 1977, van een visserijzone van 200 mijl. De afbakening valt voor België samen met de EEZ sedert de instelling daarvan. In de visserijzone geldt de EG-visserijregelgeving.
- [3] **Definitie van kustgebieden.** Door hun verscheidenheid komen kustgebieden zelden overeen met administratieve grenzen. Er zijn ook geen wetenschappelijk aanvaardbare motieven om vergelijkbare kustgebieden aan weerszijden van landsgrenzen of ruimer grenzen van territoriale bevoegdheden op een fundamenteel andere manier te beheren. Een eenduidige definitie van kustzone is niet alleen moeilijk maar eigenlijk ook niet echt noodzakelijk voor een goede ontwikkeling van de kustgebieden. Vanuit de verschillende sectoren die actief zijn in de kustzone bestaat een definitie of is althans een definitie te ontwikkelen⁵. De MiNa-Raad geeft echter de voorrang aan een flexibele en bredere definitie⁶. Belangrijk is dat bij de kustzone zowel de landzijde als de zeezijde gerekend wordt.

4) Verdrag van de Verenigde Naties inzake het zeerecht, Montego Bay, 10 december 1982, BS 16 september 1999	strand, het slik, het schor, het duin en de voor natuurherstel- en ontwikkeling in duin en polder belangrijke poldergebieden”.	wordt door zijn nabijheid tot de zee en dat deel van de zee dat beïnvloed wordt door zijn nabijheid tot het land, en de natuurlijke kustsystemen en de gebieden waarbij
5) Voorbeeld: De definitie die in de Ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust gegeven wordt is “een ecologisch functioneel samenhangend projectgebied, bestaande uit het	6) Een bredere definitie die dikwijls gehanteerd wordt is “de kustzone is een strook land en zee van uiteenlopende breedte, die bestaat uit dat deel van het land dat beïnvloed	menselijke activiteiten het gebruik van kustbronnen impliceren, omvat”.

[4] **Kustzones zijn kwetsbare gebieden.** De Raad erkent dat kustzones bijzonder kwetsbare gebieden zijn. Ze zijn onderworpen aan veelvuldig en tegenstrijdig gebruik en belangen. Alhoewel in Europa inzake de mariene bescherming van kustzones op sommige punten enige vooruitgang is geboekt, vindt de MiNa-Raad dit toch onvoldoende om tegemoet te komen aan de uitdagingen van duurzame ontwikkeling in deze gebieden. De MiNa-Raad vraagt nieuw beleid om bij allerhande bestuursvormen, bij allerhande sectoren en bij een breed publiek het bewustzijn te verhogen dat het duurzaam gebruik van kustzones van cruciaal belang is. Dit houdt ook in dat er nood is aan bewustwording over het feit dat het soms nodig kan zijn verder te gaan dan duurzaam gebruik, m.n. door over te gaan tot afbakening van reservaten.

Om tot een eenduidige omschrijving van het begrip “kustzone” te kunnen komen, moeten alle actoren een globale kijk hebben op de kust. Dit kan niet langer volgens de verouderde enge visie vanaf de landzijde dat de kust een grenslijn zou zijn. De kustzone en de zee moeten als een essentieel deel van de nationale en de Europese ruimte beschouwd worden.

[5] **De MiNa-Raad pleit voor multidisciplinaire initiatieven.** In haar mededeling vermeldt de Commissie in haar conclusies van het demonstratieprogramma voor het geïntegreerd beheer van kustgebieden dat in complexe gebieden met veel verschillende gebruikers, zoals kustgebieden, ongecoördineerd sectoraal beleid vaak met elkaar in conflict komt en elkaar soms zelfs tegenwerkt, hetgeen voor het beleid tot een patstelling leidt. De Commissie besluit dat een geïntegreerde territoriale benadering de beste manier is om een dergelijke patstelling te vermijden en te zorgen voor een effectieve verwezenlijking van veel individuele sectorale EU-doelstellingen. Derhalve pleit de MiNa-Raad voor multidisciplinaire initiatieven om de economische, sociale en milieukundige waarde van kustzones aan te tonen, en om het engagement voor concrete acties te verbeteren. Om een effectief antwoord te kunnen geven op de verschillende vormen van druk die nadelig zijn voor de milieubalans van kustzones moet de inertie van het beleid doorbroken worden. Deze inertie is een afspiegeling van gekende politieke, wetenschappelijke en institutionele zwakheden:

- een gebrek aan integratie van milieuzorg in bestaande politieke strategieën;
- versnipperde en overlappende bevoegdheden;
- sectorale inefficiëntie van administratieve structuren;
- het wetenschappelijk onderzoek en de structuren zijn onvolledig en verspreid.

[6] **Afstemming van beleid voor grensoverschrijdend kustzonebeheer.** Rond de Noordzee bestaan reeds informele samenwerkingsverbanden⁷ waar een aanzet kan bestaan tot enige afstemming van beleid. In bepaalde netwerken zijn naast de overheden (waaronder ook de provincie West-Vlaanderen en diverse gemeenten) ook wetenschappelijke instellingen

7) Zoals de North Sea Commission en de European Union for Coastal Conservation (EUCC).

en NGO's vertegenwoordigd. De Raad meent dat er eerder behoefte is aan het heroriënteren, het herschikken en het formaliseren van deze bestaande netwerken, eerder dan er nieuwe op te richten.

2.2. Het Europees niveau

- [7] **Positief tegenover voorstel EP en mededeling Commissie.** De MiNa-Raad staat positief tegenover het voorstel voor een aanbeveling van het Europees Parlement en de mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement. Uitgaande van de beperkte ruimte in Vlaanderen is de MiNa-Raad voorstander van GBKG. Derhalve meent de Raad zelfs dat deze voorstellen van het Europees Parlement en van de Commissie moeten uitgroeien tot een middel dat de aanpak van het GBKG in Europa kan stimuleren. Toch heeft de MiNa-Raad nog enkele bedenkingen bij en suggesties voor het Europees beleid terzake.

STANDPUNT BOERENBOND bij par. 7

Gezien de beperkte oppervlakte van de Vlaamse open ruimte en de reeds overvloedige erfdienstbaarheden van openbaar nut die hierop werden gelegd via allerhande overdrukken, meent de Boerenbond dat er geen ruimte is om op de landzijde een overdreven en omvangrijk kustzonebeheer te voeren.

- [8] **Een sturend EU-beleid.** De MiNa-Raad pleit er voor dat alle actoren die in het proces van duurzame ontwikkeling in Europese kustzones betrokken zijn gezamenlijk zouden optreden. Zij moeten daarbij uitgaan van heldere doelstellingen en objectieven. Er zijn grote en langdurige inspanningen nodig op het vlak van wetgevingsplanning, van administratieve coördinatie en van de verbetering van de wetenschappelijke input in het proces van besluitvorming. Ten einde deze doelstellingen te bereiken, beveelt de MiNa-Raad aan dat de EU krachtiger het voortouw neemt en begeleiding geeft om integratie te bevorderen tussen diverse ontwikkelingen van wetgeving ten aanzien van kustzones.

De MiNa-Raad sluit zich ook aan bij het advies van het Comité der Regio's⁸, m.n.

- dat verdere ontwikkeling van een Europese GBKG-strategie van essentieel belang is om een goed beheer van de kustgebieden te bewerkstelligen. Het ontwikkelen van een coherent GBKG-beleid in de lidstaten wordt daarmee vergemakkelijkt. Een dergelijke Europese strategie dient te bestaan uit een aantal coherente beginselen, maatregelen, initiatieven en een programma ter ondersteuning van regionale overheden bij de tenuitvoerlegging van GBKG-beleid;

8) HET COMITÉ VAN DE REGIO'S, milieu" over het thema "Op weg naar een Europese strategie voor het geïntegreerd beheer van kustgebieden (GBKG) Algemene beginselen en beleidsopties" uitgebracht op 12 april 2000, COM-4/029.

Advies van het Comité van de Regio's - commissie 4 "Ruimtelijke ordening, stadsbeleid, energie,

- dat kustgebieden in heel Europa weliswaar met vergelijkbare problemen te kampen hebben, maar dat oplossingen doorgaans specifiek voor bepaalde gebieden gelden. Daarom moeten regionale overheden een essentiële rol spelen in het GBKG. Juist regionale autoriteiten zijn het beste toegerust voor implementatie van een geïntegreerd beheer van kustgebieden;
- dat de volgende fase in de ontwikkeling van een Europese GBKG-strategie bestaat uit het vaststellen van een kader waarbinnen het geïntegreerd beheer ten uitvoer kan worden gelegd. Het algemeen kader voor GBKG zou moeten bestaan uit een aantal basisprincipes op transnationaal niveau, een beleidskader op interregionaal niveau en meer aandacht voor definitie en tenuitvoerlegging van beleid (waaronder gedetailleerde plannen of strategieën) op regionaal en lokaal niveau;
- dat de EU een belangrijke rol te vervullen heeft bij het ontwikkelen en onderhouden van grensoverschrijdende samenwerking tussen lidstaten en met derde landen in het kader van het GBKG. Voor een adequaat beheer van kuststreken zijn grensoverschrijdende overeenkomsten en samenwerkingsverbanden noodzakelijk. De EU is het meest aangewezen om dergelijke overeenkomsten te stimuleren.

De MiNa-Raad is het bijgevolg eens dat op Europees niveau globaal beleid wordt opgesteld en dat de concrete beleidsplannen alleen op regionaal en lokaal niveau moeten worden uitgewerkt.

[9] **Opname van GBKG in EU-wetgeving.** De MiNa-Raad vindt een aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad te vrijblijvend als juridische basis voor GBKG omdat het geen verbintenis inhoudt. Daarom is de Raad voorstander om het geïntegreerd beheer van kustgebieden het onderwerp te maken van een nieuwe Europese Richtlijn ofwel in te bedden in bestaande richtlijnen en in nieuwe richtlijnen met een bredere reikwijdte dan de kustzone alleen. De MiNa-Raad dringt ook aan op een uitvoerige herziening van al het Europees beleid dat kuststreken aangaat, en van alle initiatieven met een Europese dimensie⁹. De Raad stelt voor, alle bestaande beleidsmaatregelen te evalueren en te onderzoeken op hun effecten op kustgebieden.

Ook de optie om meer gecombineerde instrumenten in te zetten zal gevolgen hebben voor het juridisch instrumentarium (zie verder in paragraaf 10). Het inzetten van gecombineerde instrumenten kan niet alleen vorm geven aan toekomstige wetgeving, maar het kan ook weerspiegeld worden in alle wijzigingen van bestaande EU wetgeving zoals het geval is met de herziening van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid in 2002.

De GBKG-strategie moet volledig geïntegreerd worden in het Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (EROP), die ook de oceanen zou moeten omvatten.

9) Het gaat hierbij niet alleen om het milieubeleid maar ook om beleid inzake ruimtelijke ontwikkeling zoals vastgelegd in het

EROP, sociaal-economisch beleid zoals het GLB, het visserijbeleid en steunprogramma's voor toeristische kustplaatsen en alle bijstand

via de structuurfondsen die van invloed is op de ontwikkeling van kustgebieden.

In zijn advies over het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling benadrukte de Raad het belang van de herziening van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid¹⁰. De Raad herhaalt in dit verband zijn pleidooi voor een aanpassing van de vaak erg natuuronvriendelijke visserijmethodes waardoor visvangst de belangrijkste bedreiging van de mariene biodiversiteit en van de visbestanden zelf is geworden. Deze aanpassing dient te gebeuren in overleg met de sector, met begeleiding voor de sector en met flankerende maatregelen.

De MiNa-Raad beschouwt de Kaderrichtlijn Water als een belangrijke stap voorwaarts in de integratie van kustzones, met inbegrip van kustwater, in een meer omvattende waterwetgeving. De MiNa-Raad wenst een snelle en effectieve implementatie van de doelstelling van de Richtlijn om de ecologische kwaliteit te herstellen, door verontreinigingsbronnen op het land en offshore te beheersen. Institutionele aanpassingen zijn essentieel om deze globale strategie in uitvoering te brengen.

- [10] **Verbreding van het beleidsinstrumentarium.** De EU en haar lidstaten worden geconfronteerd met bestaande en nieuwe uitdagingen m.b.t. kustzones: diverse types van verontreiniging, visserij, landbouw, bevolkingsdruk zowel vanwege suburbanisatie als vanwege uit de hand lopende groei van toerisme, havenuitbreidingen, enz. De MiNa-Raad roept de EU op om een inspirerende strategie voor GBKG aan te nemen. Het is daarom de hoogste tijd om zowel bestaande beleidsinstrumenten volledig te implementeren als nieuwe instrumenten en mechanismen te ontwikkelen ten einde het duurzame karakter van kustzones te verhogen. De MiNa-Raad benadrukt het cruciaal belang om kustzones zowel op te nemen in de toekomstige milieuwetgeving als in de strategieën van duurzame ontwikkeling van de EU en de lidstaten. Er zijn nieuwe indicatoren nodig om een oordeel te kunnen vellen over het succes van programma's en acties om verdere milieudegradatie te voorkomen, en ecologisch herstel van kustzones te bewerkstelligen. De MiNa-Raad vraagt daarom dat de EU de ontwikkeling van dergelijke indicatoren zou ondersteunen.

De MiNa-Raad pleit voor het ruimer inzetten van gecombineerde instrumenten, ten einde tot een beter middelenbeheer te komen rekening houdend met de ecologische balans van het mariene milieu.

- [11] **Demonstratieprojecten om visie te ontwikkelen.** Het Demonstratie Programma Geïntegreerd Beheer van kustzonegebieden¹¹ was een significante stap in de goede richting van GBKG. De MiNa-Raad spoort de Europese Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie aan om op dit cruciale vlak meer en bredere initiatieven te lanceren. Die initiatieven moeten uitgaan van een holistisch en lange termijn perspectief, ze moeten daarbij

10) MINA-RAAD, Advies van 30 maart 2000 over het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling 2000-2003, afl. 2000/12, p.34/51. Dit advies

werd unaniem goedgekeurd met onthouding van ABVV, UNIZO en VEV.

11) european commission, Lessons

from the European Commission's demonstration programme on integrated coastal zone management (ICZM), 1999.

zorg dragen voor plaatselijke specificiteit, en ze moeten deuren openen voor verantwoordelijke participatieve planning en monitoring¹².

[12] **Financiering van ontwikkelingsprojecten in de kustzone.** Voor de MiNa-Raad is het vanzelfsprekend dat de EU financiering van ontwikkelingsprojecten aan de kust alleen mogelijk is mits er voor de kustzone een beheersplan is opgemaakt dat evenwicht zoekt tussen milieugerichte, economische, sociale, culturele en recreatieve doelstellingen, alle binnen de door de natuurlijke dynamiek gestelde grenzen. Daarom acht de MiNa-Raad het wenselijk dat op EU-niveau een GBKG-strategie wordt uitgewerkt in het kader van het EU ruimtelijk beleid en het natuurbeleid. Deze globale strategische visie moet vertaald worden in een visie per lidstaat of regio.

Aangaande de EU-financiering in de kustzone pleit de MiNa-Raad voor de koppeling van financiële ondersteuning voor projecten aan eisen of maatregelen op het vlak van milieu en natuur naar het voorbeeld van de cross compliance (zoals voorzien in Verordening 1259/99). De cross compliance is één van de grote krachtlijnen in de heroriëntatie van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid in het kader van Agenda 2000.

De koppeling van financiële ondersteuning voor projecten aan eisen of maatregelen op het vlak van milieu en natuur geldt in de eerste plaats voor de visserijsector waar tal van steunmaatregelen mogelijk zijn¹³ en waarbij de zorg voor milieu en natuur nu slechts een marginaal en niet doorslaggevend criterium is. Die koppeling mag niet alleen van toepassing zijn op het Europese niveau, maar moeten ook verplicht worden op de nationale en regionale niveaus.

12) Monitoring: de opvolging van vastgelegde parameters op regelmatige tijdstippen.

13) Enkele voorbeelden van steunfondsen voor de visserij

• Het FIOV, buiten Doelstelling 1 (2000 - 2006) financiert maatregelen ter begeleiding van de herstructurering van de visserijsector.

Onder het Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij ressorteren 5 zwaartepunten:

1. Aanpassing van de visserijinspanning; 2. Vernieuwing en modernisering van de vissersvloot; 3. Bescherming en ontwikkeling van de aquatische rijkdommen van de zee, aquacultuur, uitrusting van

vissershavens, verwerking en afzet en binnenvisserij; 4. Andere maatregelen; 5. Technische bijstand;

• Doelstelling 2 programma: Dit programma is bedoeld voor de economische en sociale omschakeling van de in structurele moeilijkheden verkerende zones, in casu vissers die de sector willen verlaten en iets nieuws willen proberen bv. Toerisme;

• Steunprogramma's zoals bv. Interreg, Euregio;

• FIVA. (Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij en Aquicultuur). Het FIVA is het financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en aquicultuur-

sector dat start en investeringssteun voor reders, viskwekers en hun coöperaties wil voorzien. Deze subsidiëring van de Vlaamse overheid wordt voornamelijk aangewend voor het betoelagen van de aankoop van nieuwe schepen of grote aanpassingswerken aan de schepen;

• Via het "Provinciaal reglement betreffende de modernisering van kustvaartuigen en beveiliging van alle vissersvaartuigen" kunnen reders ook 10% investerings-toelagen met een maximum van 280.000 fr per schip bekomen bij de provincie West-Vlaanderen.

STANDPUNT BOERENBOND bij par. 12

Het instrument dat hier wordt voorgesteld komt overeen met het instrument cross-compliance. Dit is niet gebiedsgericht maar slaat uniform op het niveau van de lidstaat. Vandaar dat een pleidooi voor een specifieke uitbreiding met een gelijkaardig instrument voor de kustzone een oneigenlijk gebruik uitmaakt.

- [13] **Meer overheidssteun voor de aanduiding en de uitbreiding van mariene beschermde gebieden.** De MiNa-Raad stelt vast dat de habitatrichtlijn¹⁴ te weinig aandacht heeft voor het mariene milieu. Daarom pleit de MiNa-Raad ervoor dat de EU meer steun vanuit het overheidsbeleid zou losweken voor de aanduiding en de uitbreiding van mariene beschermde gebieden op basis van wetenschappelijke criteria. Deze gebieden zijn bijzonder waardevol voor de mariene ecosystemen, en voor een beter begrip van hun weerstandsvermogen en veerkracht vooraleer de mens die ecosystemen onder druk zette. De MiNa-Raad beveelt de volledige integratie van beschermde gebieden in zee en op land aan als een deel van een ruimere natuurbescherming en een ruimtelijke planningstrategie. Een dergelijke ruimtelijk en natuurbeleid zouden kunnen helpen om een traditionele benadering vanaf land te verdringen. Desondanks benadrukt de MiNa-Raad dat multisectoraal overleg een kritische factor zal zijn voor de aanvaarding van de aanduiding en uitbreiding van mariene beschermde gebieden.
- [14] **Een duurzaamheidsbarometer voor toerisme.** De MiNa-Raad ziet de buitengewone toename van het toerisme in de laatste jaren, in combinatie met zijn invloed op transport en landgebruik, als een belangrijke uitdaging voor het Europees milieubeleid. Er is een gebrek aan geschikte beleidsinstrumenten op verschillende beleidsniveaus om de invloed van het toerisme te beheersen. In deze zin is de MiNa-Raad verheugd over de inspanningen van het Europees Milieuagentschap (EEA) om betrouwbare en flexibele indicatoren voor toerisme te ontwikkelen. Deze indicatoren voor toerisme maken deel uit van een groter geheel van indicatoren (zie punt "Verbreiding van het beleidsinstrumentarium"). Ze moeten een betere evaluatie van zowel de huidige toestand van het milieu als van de graad van succes van de huidige en toekomstige wetgeving en beheersmaatregelen toelaten. Het beschrijven van complexe systemen en processen met eendimensionale parameters (de zogenaamde sleutelindicatoren) kan slechts een tijdelijke benadering zijn. De MiNa-Raad beveelt veeleer functieparameters en toekomstgerichte monitoring aan, gekoppeld aan concrete doelstellingen die het resultaat zijn van een doorzichtig, participatief proces. Deze indicatoren voor toerisme zijn de weerspiegeling van de cruciale verhouding tussen economische en ecologische systemen. Ze moet erop gericht zijn een heldere en continue tegenhanger te zijn voor de milieuongevoelige BBP index.

14) Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de

instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, Publicatieblad nr. L 206 van 22/07/1992 p. 7 – 50.

Het project om een duurzaamheidsbarometer voor de Belgische kust te maken is voor de MiNa-Raad de aanleiding om voor te stellen dat het Vlaams initiatief veralgemeend zou worden voor de hele EU.

- [15] **Toepassing van het subsidiariteitsprincipe.** Regionale overheden zijn het meest aangewezen voor implementatie van het GBKG, omdat zij het meest direct te maken hebben met kustproblemen en ervaring hebben met vraagstukken en beleid waarvoor een multi-sectorale benadering geboden is. Regionale autoriteiten vormen de ideale bestuurslaag om bewustwording van GBKG-vraagstukken te bevorderen; hun sleutelrol in ruimtelijke ordening zal bij de ontwikkeling van GBKG-plannen van onschatbare waarde blijken.

Regionale overheden zijn in staat in te spelen op lokale behoeften, door voor doorgaans regiogebonden problemen oplossingen te bieden op lokaal niveau. Gezien de diversiteit van kustgebieden zullen globale beleidsmaatregelen hun doel missen. Regionale overheden verkeren in de beste positie om lokaal GBKG-beleid te ontwikkelen.

2.3. Kustzonebeheer op het Vlaamse en federale niveau

2.3.1. Bevoegdheidsverdeling en initiatieven aan de Belgische kust

- [16] **Bevoegdheidsverdeling.** Er is een complex geheel aan bevoegdheden. De bevoegdheidslijn tussen de federale overheid en het Vlaamse Gewest valt samen met de laagwaterlijn. Het mariene deel van het kustgebied behoort tot de federale bevoegdheid met uitzonderingen voor o.a. baggeren en loodsen. De federale overheden hebben bevoegdheden over scheepvaart, visserij, ontginning van natuurlijke rijkdommen, ... Deze zijn verdeeld over verschillende ministeries (economische zaken, landbouw, scheepvaart, defensie, ...).

Voor het landdeel is het Vlaamse Gewest bevoegd. Ook hier zijn verschillende departementen betrokken. Daarnaast zijn er ook nog de provincies en gemeenten met hun specifieke bevoegdheden.

De MiNa-Raad stelt vast dat er zowel inzake coördinatie (CCIM, Interkabinettenstuurgroep, VLIZ) als inzake kustzonebeheer (Terra-project en Life-project) een aantal initiatieven inzake GBKG gestart zijn.

- [17] **CCIM – Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid.** De CCIM werd opgericht in het kader van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu en, wat haar specifieke bevoegdheden betreft, van de Interministeriële Conferentie Buitenlands beleid.

De CCIM is belast met:

- het voorbereiden van de standpunten die dienen te worden ingenomen door de Belgische delegaties in de instanties van de internationale organisaties, met uitzondering van de Raad van de Europese Unie, in de andere organen opgericht door verdragen waarbij

het Koninkrijk België partij is, en in internationale ministeriële conferenties, in aangelegenheden bedoeld in artikel 6, Par. I, II en III, van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen, met inbegrip van de financiële implicaties van de internationale samenwerking, uitgezonderd de bestaande verplichte bijdrage aan de Internationale Organisaties, en de interne verdeling van de lasten ervan;

- het plegen van overleg om te komen tot een gecoördineerde uitvoering van de aanbevelingen en beslissingen van internationale organisaties;
- het voorbereiden van de vergaderingen van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu;
- het toezicht op het verzamelen van de nodige gegevens om te kunnen antwoorden op de vragen om informatie uitgaande van internationale organisaties en, waar nodig, gemeenschappelijke rapporten op te stellen ten behoeve van deze organisaties.

[18] **Interkabinettenstuurgroep “geïntegreerd kustzonebeheer”**. Door de resolutie 94/C 135/02 van de Raad van de Europese Unie van 6 mei 1994 betreffende een communautaire strategie voor geïntegreerd beheer van de kustzones, werden de lidstaten verzocht om hun inspanningen inzake geïntegreerd kustzonebeheer te intensiveren, zodat de bescherming van kustzones in de gehele Gemeenschap kon worden opgevoerd. Mede als gevolg hiervan werd in 1994 door de toenmalig Vlaams minister voor Leefmilieu een interkabinettenstuurgroep “geïntegreerd kustzonebeheer” opgericht¹⁵. Doel van de stuurgroep was om sector- of beleidsoverschrijdende thema’s voor te leggen en te bespreken met alle bevoegde besturen en kabinetten. De stuurgroep is een eerste maal samengekomen op 3 oktober 1994 en kreeg een officieel statuut door de mededeling aan de Vlaamse regering van 22 februari 1995. Sedert juli 1999 heeft de stuurgroep slechts één keer vergaderd in september 2000.

Een ambtelijke werkgroep, de “taakgroep kustzonebeheer”¹⁶, bereidt de bijeenkomsten van de interkabinettenstuurgroep voor en krijgt uitvoerende taken van de stuurgroep. De taakgroep zorgt ook voor de praktische uitwerking van specifieke geïntegreerde projecten.

[19] **VLIZ – Vlaams Instituut voor de Zee**. Ingevolge het Decreet van 18 mei 1999 houdende diverse bepalingen naar aanleiding van de begroting 1999 (Art. 20) werd de Vlaamse regering ertoe gemachtigd om als stichtend lid toe te treden tot de v.z.w. “Vlaams

15) De stuurgroep was in 1994 samengesteld uit vertegenwoordigers van de kabinetten van de federale minister van Leefmilieu, de Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting en de Vlaamse minister van Openbare werken en Ruimtelijke Ordening, alsook van de federale dienst Beheerseenheid

Mathematisch Model Noordzee (BMM), het Instituut voor Natuurbehoud, de Administratie Waterwegen en Zeewezen, (afdeling Waterwegen Kust), de afdeling ROHM West-Vlaanderen, AMINAL-afdeling Natuur, de niet-gouvernementele organisaties WWF en Natuurreservaten vzw en

het provinciebestuur van West-Vlaanderen.

16) In de taakgroepen zitten ambtelijke vertegenwoordigers van AWZ-afdeling Waterwegen kust, AMINAL-afdeling Natuur, de afdeling ROHM-West-Vlaanderen, BMM en Instituut voor Natuurbehoud.

Instituut voor de Zee". Het VLIZ fungeert als coördinatie- en informatieplatform voor zeewetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen:

- 1° optreden als internationaal aanspreekpunt;
- 2° coördinatieplatform voor zeewetenschappelijk onderzoek : informatie en ondersteuning verlenen voor de coördinatie voor onderzoek, zowel regionaal als internationaal;
- 3° optreden als Vlaams Marien Datacentrum;
- 4° coördinatie van logistieke ondersteuning en van sensibilisering rond zeewetenschappelijke activiteiten naar de verschillende doelgroepen toe;
- 5° ondersteuning en coördinatie in het kader van de Vlaams-Nederlandse samenwerking inzake zeewetenschappelijk onderzoek.

[20] **Het Terra-coastal zone management (Terra-czm).** Het Terra-czm project is een tijdelijk project van interregionale samenwerking met betrekking tot duurzaam management van kustgebieden en het wordt meegefinancierd door de Europese Unie. Via demonstratieprojecten worden specifieke kustproblemen aangepakt, maar ze kunnen ook een voorbeeldfunctie hebben voor andere regio's.

Het Terra-czm-netwerk bestaat uit lokale en regionale overheden van drie Europese regio's, n.l. Griekenland, Portugal en Vlaanderen. Het demonstratieproject voor Vlaanderen heeft tot doel: "Herinrichting van het duingebied De Fonteintjes tussen Blankenberge en Zeebrugge, rekening houdend met het multifunctioneel gebruik voor zeevering, natuurontwikkeling- en behoud, recreatie en visserij." De Administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ - afdeling Waterwegen Kust) van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap is projectleider voor Vlaanderen. De provincie West-Vlaanderen treedt op als projectcoördinator.

[21] **LIFE-project ICCI.** Van 1997 tot 2000 werd, met steun van het Europese LIFE NATURE-programma, het project ICCI (Integral Coastal Conservation Initiative) uitgevoerd¹⁷. Het project was ingediend door AMINAL, BMM (Beheerseenheid Mathematisch Model Noordzee, federale overheid) en twee NGO's (Natuurreservaten vzw en het Wereld Natuurfonds, WWF). Het doel was de kusthabitats beter te beschermen, en om tot een betere afstemming te komen van de maatregelen voor de bescherming van deze habitats, zowel op het land als op zee. De belangrijkste activiteiten op het land waren biotoopbeheer in natuurgebieden, aankoop van duingebieden en monitoring van beheersmaatregelen. Op zee werden voorbereidende activiteiten m.b.t. het aanduiden van beschermde gebieden uitgevoerd, naast monitoring en bewaking. De invloed van bepaalde activiteiten, zoals strandvisserij, werd ingeschat en er werden maatregelen voorgesteld. Het informeren van het publiek en het betrekken van de gebruikers van de gebieden bij het beleid waren andere belangrijke onderdelen van het project.

17) ICCI, Integral Coastal Conservation Initiative. Life-Nature. Derde interim rapport

(1/12/98-1/12/99). Aminoal afdeling Natuur, BMM, Belgische Natuur- en Vogelreservaten vzw & WWF +

bijlagen. B4-3200/96/483
C(96)3370 final/1

2.3.2. Vaststellingen

[22] **Knelpunten interkabinettenstuurgroep “geïntegreerd kustzonebeheer”.** Uit het verslag van de stuurgroep TERRA-CZM van 23 juni 2000 blijkt dat:

- niet alle besproken punten werden geagendeerd, zodat niet telkens de juiste personen aanwezig waren op de vergadering;
- de interkabinettenstuurgroep kwam niet regelmatig samen;
- er was geen systematische opvolging van de thema's die aan bod kwamen (o.a. omdat niemand geïntegreerd kustzonebeheer als specifieke taak had);
- niet alle sectoren waren vertegenwoordigd in de taakgroep en niemand nam een coördinerende taak op wegens tijdgebrek en/of het ontbreken van een specifiek mandaat;
- de thema's die in de taakgroep aan bod kwamen waren voornamelijk projectmatig en praktisch gericht. GBKG omvat nog heel wat andere taken, zoals communicatie, creëren van een draagvlak bij actoren en bewoners, afstemmen van beleid tussen sectoren en beleidsniveaus, opvolgen van ontwikkelingen op internationaal vlak, opvolgen van alle initiatieven in de kustzone.

[23] **Belemmeringen voor GBKG in België.** Prioritaire belemmeringen zijn:

- er is geen verankering voor kustzonebeheer: De actuele projectmatige aanpak biedt meestal geen mogelijkheid om na afloop van de projecten de initiatieven verder te zetten, of om de acties te implementeren. De projecten zijn meestal in handen van één departement, dat niet altijd het best geplaatst is om de complexe taak van GBKG op zich te nemen;
- de bevoegdheden zijn versnipperd over de federale, regionale, provinciale en gemeentelijke bevoegdheidsniveaus en over de sectoren. Dit heeft onder andere als gevolg dat er onvoldoende afstemming is tussen de wetgeving voor het mariene deel en het landdeel van de kustzone en dat de benadering dikwijls noodgedwongen sectoraal blijft;
- er is geen juridisch kader voor de noodzakelijke samenwerking tussen de federale staat en het Vlaamse Gewest inzake het beheer van de kustzone. Door de interkabinettenstuurgroep werd een samenwerkingsakkoord tussen de Belgische staat en het Vlaamse Gewest voorbereid, maar het is nog steeds niet ondertekend;
- er is een gebrek aan systematische opvolging van een aantal basisgegevens. Deze monitoring moet continu zijn in de tijd, ze moet gebeuren voor alle sectoren en moet gebiedsdekkend zijn voor de kust;
- De huidige benadering is sectoraal. De vele sectoren die actief zijn in de kustzone benaderen hun beleid en activiteiten dikwijls vanuit een louter sectoraal standpunt. Een multisectorale benadering is echter de enige lange termijnoplossing;
- er is een gebrek aan coördinatie, overleg en communicatie in de kustzone. Overleg tussen bestuursniveaus en communicatie met het middenveld en het publiek zijn van cruciaal belang om een draagvlak voor kustzonebeheer te kunnen creëren;
- binnen besturen is niet altijd duidelijk wat bedoeld wordt met “geïntegreerd kustzonebeheer” en wat de implicaties hiervan zijn;

- de planning op zee ontbreekt. Nochtans wordt de zee als “ruimtelijke eenheid” steeds belangrijker. Wanneer keuzes moeten gemaakt worden voor de locatie van windmolenparken, voor de aanleg van leidingen, voor het aanduiden van prioritaire visserijgebieden, voor het aanduiden van natuurreservaten op zee, is een adequate (ruimtelijke) planning noodzakelijk.

2.3.3. Aanbevelingen

- [24] **Aandacht voor communicatie en overleg.** Communicatie en overleg zijn nog niet de sterkste punten in Vlaanderen. Bij het opzetten van een werking type “geïntegreerd kustzonebeheer” moet communicatie en overleg een belangrijke plaats innemen.

In het algemeen, maar ook voor GBKG wijst de Raad erop dat overleg en het vormen van een draagvlak beginnen vanaf de voorbereiding van een visie, van een plan, ... en niet wanneer de visie, het plan, ... voltooid zijn.

- [25] **Een streefbeeld is prioritair.** In de paragraaf “Opmaken van een strategisch plan voor de kustzone” werd geconcludeerd dat vanuit de EU een initiatief moet genomen worden voor een GBKG-strategie, die op niveau van de lidstaten moet vertaald worden. Bij ons bestaan verschillende planvormen zoals de structuurplanning op Vlaams en provinciaal niveau, en er zijn aanzetten voor mariene planning (maakt deel uit van het Federaal Plan Duurzame ontwikkeling). Die plannen moeten op elkaar afgestemd zijn en gebaseerd worden op één strategische visie voor de kustzone. De MiNa-Raad is er van overtuigd dat een streefbeeld voor de kust de afstemming tussen de verschillende planningsniveaus kan bevorderen.

De MiNa-Raad stelt ook vast dat er een zekere terughoudendheid bestaat inzake GBKG bij enkele belangrijke sectoren. De Raad meent dat een streefbeeld voor de kust deze inertie zou kunnen doorbreken.

De verschillende sectoren moeten een eigen streefbeeld uitwerken. Tot dusver heeft enkel de sector Natuur een streefbeeld ontwikkeld en is het streefbeeld voor de sector Toerisme in opmaak. De MiNa-Raad wijst erop dat alle sectorale streefbeelden intern geïntegreerd moeten zijn. De Raad verwacht dat deze intern geïntegreerde sectorale streefbeelden volledig afgestemd worden tot één streefbeeld voor de kust.

- [26] **Een driedelige structuur voor het GBKG.** Net zoals de MiNa-Raad in het debat over het integraal waterbeleid gepleit heeft voor een driedelige structuur waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen een bestuurlijk, een ambtelijk en een adviserend orgaan, meent de Raad dat een dergelijke structuur ook voor het GBKG zinvol kan zijn. De Raad ziet het bestuurlijk orgaan als het politieke niveau dat bevoegd is voor de materie die aan de orde is (i.c. de federale staat en/of het Vlaamse Gewest). Het ambtelijk orgaan is in ogen van de MiNa-Raad een formele en permanente structuur die wordt bijgestaan door het coördinatiecentrum GBKG. Deze structuur staat in voor het opmaken van het strategisch plan

voor de kustzone. Het adviserend orgaan ten slotte is een instantie waar de verschillende doelgroepen overleg plegen en een standpunt bepalen over de voorstellen van het ambtelijk orgaan vooraleer het bestuurlijk orgaan een beslissing neemt. Het adviserend orgaan kan ook op eigen initiatief adviezen formuleren.

[27] **Versnippering voorkomen.** De Europese documenten vermelden de versnippering van bevoegdheden. Naast deze vorm van versnippering is er ontegensprekelijk de versnippering van de economische en sociale belangen – zowel privé als openbaar – die tegenstrijdige interesses hebben. De MiNa-Raad is van mening dat naar minder versnippering moet gestreefd worden.

[28] **Een samenwerkingsovereenkomst.** Europa ziet de versnippering van bevoegdheden niet zozeer als het grootste probleem, het ontbreken van geschikte procedures is dat echter wel. Omdat de bevoegdheden in België versnipperd zijn over de verschillende niveaus is een samenwerking tussen minimum de federale en Vlaamse overheid onontbeerlijk om de kust als één geheel te kunnen beheren door samenwerking en overleg.

In de conclusies van het demonstratieproject van de Europese Commissie en van het NORCOAST project (Interreg IIC) wordt aangegeven dat er een duidelijke nood is aan leiderschap voor GBKG. In de Belgische context is het niet vanzelfsprekend wie de leiding in handen neemt.

De noodzakelijke “samenwerking en overleg” kan ofwel op vrijwillige basis georganiseerd worden, ofwel via het sluiten van een formele samenwerkingsovereenkomst¹⁸. In zijn advies over het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling zag de MiNa-Raad een federaal-gewestelijk samenwerkingsakkoord als antwoord op de sterke versnippering van de bevoegdheden. Die optie biedt overigens de meeste garanties. De samenwerkingsovereenkomst moet duidelijkheid brengen in de verantwoordelijkheden van de overheden inzake GBKG, de financiële bijdrage, de structurele en bestuurlijke organisatie, de coördinatie, de overlegstructuur en de taken van elk bestuur. Daarnaast is het samenwerkingsakkoord ook het kader om procedures vast te leggen voor beslissingen op het politieke niveau (zie punt Een drieledige structuur voor het GBKG). Dit is bijvoorbeeld van toepassing voor de politieke beslissing over het strategisch plan voor de kustzone. De Raad wijst in het bijzonder ook op de noodzaak om in het samenwerkingscontract vast te leggen dat een streefbeeld moet opgemaakt worden en welke instantie daarvoor als verantwoordelijke zal optreden.

Daarom is het noodzakelijk dat een formeel en permanent ambtelijk orgaan zo spoedig als mogelijk volledig operationeel wordt gemaakt. De MiNa-Raad wijst erop dat de CCIM hiervoor niet de geschikte structuur is, aangezien de CCIM zich overeenkomstig haar opdracht uitsluitend richt op het internationaal milieubeleid.

18) Overeenkomstig artikel 92 bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

[29] **Regionalisering als mogelijke optie.** Indien een samenwerkingsovereenkomst niet werkt, is de regionalisering van federale bevoegdheden in de kustzone een optie. De MiNa-Raad onderscheidt een aantal mogelijke pistes die gemeen hebben dat geen enkele oplossing volledig dekkend is:

- de materiële overdracht van bevoegdheden via een bijzondere wet. Er zijn reeds precedents waardoor Vlaanderen bevoegd is voor baggeren en loodsen. Deze piste lost het probleem van de versnippering niet volledig op, omdat steeds nog federale bevoegdheden zullen overblijven (o.a. defensie en scheepvaart);
- de gebieden in de zee worden Vlaams territorium. Dit is ook een gedeeltelijke oplossing want een territoriumoverdracht kan enkel voor de territoriale zee. Territoriumoverdracht kan niet voor de EEZ aangezien deze geen deel uitmaakt van het staats territorium. Dit impliceert meteen ook overdracht van bevoegdheden binnen de 12 mijlszone;
- een combinatie van beide voorgaande.

De MiNa-Raad beseft dat geen van deze oplossingen gemakkelijk realiseerbaar is, maar dat zij op lange termijn noodzakelijk kunnen zijn om GBKG te kunnen realiseren. Daarbij is het duidelijk dat de derde piste het meest versnippering voorkomt.

ONTHOUDING ABVV

Het ABVV onthoudt zich bij paragraaf 29.

[30] **Coördinatiecentrum GBKG.** Om tot een duurzaam beheer van de kustzone te komen, is coördinatie, opvolging en overleg op gestructureerde wijze nodig. Vandaar de aanbeveling om in de samenwerkingsovereenkomst ook de oprichting van een coördinatiecentrum geïntegreerd kustzonebeheer op te nemen.

Dit centrum moet een neutrale positie innemen, en mag bijgevolg niet bij één beleidsector ondergebracht worden.

Het is voor dergelijk centrum onmogelijk om expertise te hebben in alle kustgebonden thema's. Maar het kan wel samenwerken met alle partners en zorgen voor afstemming van activiteiten en plannen. Om expertise te verzekeren moet gewerkt worden met een stuurgroep met vertegenwoordigers uit de diverse actiedomeinen (cf. aanpak voor een milieueffecten studie).

Minimaal moet het coördinatiepunt volgende taken toegeschreven krijgen:

- verder uitwerken en opvolgen van het GBKG-plan voor de Vlaamse kust (opgestart in het kader van het TERRA-czm project);
- uitwerken van een lijst met indicatoren voor duurzame ontwikkeling in de kustzone;
- opvolgen van ontwikkelingen in alle sectoren in de tijd en te rapporteren over het al dan niet duurzaam karakter van de ontwikkelingen;
- inventaris bijhouden van lopende en nieuwe projecten en initiatieven in de kustzone;
- bevorderen van integratie van planning en beleid van de sectoren en beleidsniveaus;
- bevorderen van samenwerking tussen beleidsniveaus en sectoren;

- optreden als trekker en bemiddelaar tussen de sectoren bij het tot stand komen van één gezamenlijk streefbeeld voor de kustzone;
- (internationaal) aanspreekpunt in de kustzone;
- opvolgen van internationale en Europese ontwikkelingen inzake geïntegreerd kustzonebeheer;
- laten uitvoeren en opvolgen van gerichte studies.

Het is volgens de MiNa-Raad ook wenselijk dat het coördinatiepunt ondersteuning biedt bij de uitvoering van de Aanbeveling van de Raad en het Europees Parlement inzake GBKG.

De MiNa-Raad vindt dat een initiatief om het coördinatiecentrum te lokaliseren op provinciaal niveau aangewezen is. De Provincie West-Vlaanderen is als intermediair niveau goed geplaatst om als partner en coördinator op te treden. Op deze wijze kan het centrum buiten de discussie van het Vlaamse versus federale niveau gehouden worden. Maar daarvoor dient de provincie over de bevoegdheid en over de noodzakelijke instrumenten te beschikken.

- [31] **Basismonitoring en databank voor de kust.** Kennis over de kust is een belangrijke voorwaarde om te komen een goed beheer. Om succes te verzekeren is samenwerking met de andere bestuurlijke niveaus onontbeerlijk. Om te kunnen ingrijpen en de juiste beslissingen te nemen is er nood aan monitoring. De veelheid aan verzamelde informatie moet bovendien ook gemakkelijk toegankelijk zijn voor de eindgebruikers. Hiertoe moet een databank met gegevens bijgehouden worden.

Veel informatie is wel voorhanden, maar niet toegankelijk of niet overal bekend. De MiNa-Raad stelt daarom voor om na te gaan welke informatie reeds beschikbaar is en vervolgens de ontbrekende gegevens te verzamelen.

- [32] **Ontwikkelen van een ecosysteemvisie.** In zijn advies over het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling wees de Raad op de nood aan een ecosysteemvisie voor het mariene milieu. Deze visie moet mede de basis vormen voor een afwegingskader voor beleid inzake het mariene milieu en voor een geïntegreerd kustzonebeheer dat de natuurlijke draagkracht van kustgebieden respecteert. In dat kader drong de Raad aan op een beoordeling en voorkoming van ongewenste milieu- en natuureffecten van alle activiteiten met een mogelijke impact op mariene ecosystemen¹⁹.

In het kader van voorliggend advies wenst de Raad hieraan toe te voegen dat er naast de ecosysteemvisie uiteraard ook andere invalshoeken mogelijk zijn.

- [33] **Opstarten van een beleidscyclus voor geïntegreerd kustbeheer op lange termijn.** Uit de omschrijving van GBKG door de Europese Commissie (zie punt ...) blijkt dat de continuïteit van het proces van groot belang is.

19) Zoals visserij, zandwinning, bagger- en stortactiviteiten.

Op procedureel vlak is het concept van de milieubeleidsplanning zeer goed geschikt als aanpak van geïntegreerd kustzonebeheer. In deze cyclus kunnen vier essentiële stappen onderscheiden worden:

1. de beleidsvoorbereiding: de probleemanalyse - en erkenning;
2. de beleidsformulering, dit via doelstellingen op middellange en lange termijn;
3. de beleidsuitvoering gericht op het uittekenen van ontwikkelingstrajecten en beleids-scenario's en op toepassing van optimale combinaties van maatregelen en instrumenten;
4. het beheer door handhaving, beleidsevaluatie en beleidsherziening.

Om dergelijke beleidscyclus concreet uit te werken kan best een strategische planning opgesteld worden. Strategische planning impliceert een aantal kenmerken: cyclisch karakter, participatief karakter, flexibiliteit, actiegerichtheid en langetermijnbenadering.

[34] **Nood aan ruimtelijke zonering op zee.** De zee is een belangrijke zone om op te nemen bij geïntegreerde zonering. Op zee vinden vele activiteiten plaats (visserij, recreatie, zandwinning, natuurbescherming, scheepvaart, enz.) en zijn andere in volle ontwikkeling (mariene reservaten, windmolenparken). Tussen de verschillende sectoren ontstaan spanningen omtrent de aanspraak op ruimtebeslag op zee. Zonering op zee gebeurt momenteel nog niet. Toch zijn er aanzetten zoals de mogelijkheid tot zonering van beschermde mariene gebieden in de Wet inzake de bescherming van het mariene milieu²⁰. In zijn advies over het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling stelde de MiNa-Raad de aanduiding van beschermde mariene zones, o.m. in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn²¹ prioritair. De Raad vindt het alvast een positief signaal dat het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling op dit punt is bijgestuurd. De MiNa-Raad dringt bijgevolg heel sterk aan op een zonering op zee. Dat moet gebeuren op basis van overleg.

[35] **Stijging van de zeespiegel.** Tot op heden werd in Vlaanderen weinig aandacht besteed aan de effecten van de stijging van de zeespiegel ten gevolge van de klimaatsverandering. Op Internationaal en Europees vlak is hier wel een forum voor.

De klimaatsverandering in Europa zal een belangrijk effect hebben op kustzones, zoals beschreven werd in een studie van het Europese ACACIA-project²². In het rapport wordt gesteld dat kustzones substantieel en progressief zullen wijzigen ten gevolge van de klimaatsverandering. De omvang van deze veranderingen is echter nog onzeker. Er wordt

20) Wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, Artikel 7, Belgisch Staatsblad, Publicatie: 12 maart 1999.

21) Dit betekent o.m. dat ondiepe zandbaken, estuaria, slikken en

zandplaten die bij laag water boven de waterspiegel liggen, extra bescherming moeten genieten.

22) PARRY M., The Europe ACACIA project - A concerted action towards a comprehensive climate impact and adaptation assessment for the European Union, University

of East Anglia, UK, 2000

Het ACACIA-project is een initiatief van de Europese Commissie, geleid door DG XII Environment and Climate Programme, IV RTD Framework Programme, 1998-2000, Project No. ENV4-CT97-0531.

dan ook aanbevolen om een institutionele basis te creëren om proactieve maatregelen te kunnen nemen. Een andere aanbeveling houdt in dat er dringende nood is aan strategisch beleid en beheer in de kustzone. Hierbij zou zeker het conflict tussen duurzame socio-economische activiteit en het ecologisch functioneren van de kustzone aan bod moeten komen. Mogelijke effecten van de stijging van de zeespiegel zijn het verhoogde risico voor overstroming van lager gelegen delen van de kustzone en verhoogde kusterosie.

[36] **Integraal waterbeleid in de kustzone.** In zijn advies van 1999 over integraal waterbeleid²³ stelde de MiNa-Raad dat de Vlaamse overheid, overigens volledig in overeenstemming met de kaderrichtlijn Water, het IJzerbekken en de Polders wil toevoegen aan de administratieve organisatie van het Scheldebekken. De MiNa-Raad kon zich bij deze administratieve uitbreidingen van het Scheldebekken aansluiten, mits het bekkenbeleid ook rekening houdt met de afzonderlijke watersystemen van de IJzer en van de Polders. In het kader van dit advies wil de Raad nogmaals onderstrepen dat deze administratieve uitbreiding geen nadelige effecten mag hebben voor het specifieke beheer van de kleine bekkens, in casu van de kleine beekjes in de Polders.

[37] **Behoud en herstel van natuurwaarden.** In de Resolutie 94/C 135/02 van de Raad van 6 mei 1994 betreffende een communautaire strategie voor geïntegreerd beheer van de kustzones geeft de Raad van de Europese Unie blijk van een bekommernis om de biodiversiteit, het behoud van kwetsbare natuurlijke habitats en natuurlijke processen²⁴. De Raad van de Europese Unie wijst erop dat een strategie voor GBKG impliceert dat voldaan wordt aan de beginselen van duurzaamheid en goede ecologische en milieupraktijken. In de mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement inzake GBKG (COM (2000) 547 definitief) wordt bovendien benadrukt dat het fundamenteel biofysisch probleem in kustgebieden is dat de ontwikkeling niet binnen de grenzen van de draagkracht van het lokale milieu blijft. De MiNa-Raad besluit daaruit dat bescherming van het kustmilieu en het natuurlijke kustecosysteem uitgaande van een geïntegreerde aanpak dan ook de basisbepaalding is voor GBKG.

Derhalve vraagt de MiNa-Raad meer aandacht van het federale en het Vlaamse beleid voor het behoud en het herstel van de natuurwaarden. Deze moeten mee de voorwaarde vormen voor het uitoefenen van andere gebruiksfuncties zoals toerisme. De Raad denkt daarbij o.a. aan een aantal actiepunten:

- verwerving en beheer van overgebleven duingebieden;
- bescherming van elk type van kusthabitat, zowel in zee als op het land door bijvoorbeeld het instellen van reservaten, de afbouw van schadelijke activiteiten op bepaalde habitats (b.v. grondwaterwinning in duinen), ...;
- ecologisch verantwoord recreatief medegebruik;
- maatregelen tegen allerhande vormen van verontreiniging, o.a. zwerfvuil.

23) MINA-RAAD, *Advies van principes voor integraal waterbeleid,*
21 december 1999 over richtinggevende afl. 1999/28, p.43/54.

24) Publicatieblad nr C 135 van
18/05/1994 p. 2

2.4. Kustzonebeheer op het niveau van de Provincie West-Vlaanderen

[38] **Eén gebiedsgerichte werking voor de kustzone.** Momenteel wordt de Provincie West-Vlaanderen binnen de gebiedsgerichte werking opgedeeld in drie regio's²⁵, waarbij de kustzone niet als een aparte regio wordt beschouwd. Voor het gebiedsgerichte beleid is het echter noodzakelijk dat de kustzone een afzonderlijke aandachtszone wordt. Met deze afzonderlijke aandachtszone dient rekening gehouden te worden door alle beleidsvelden en door alle sectoren. Voor het toeristisch beleid bijvoorbeeld is dit reeds gepland met het Provinciaal Overheidsbedrijf voor Toerisme en recreatie als uitvoerder. Ook op het vlak van de ruimtelijke planning ging een ruimtelijk structuurplan Kust het Provinciaal structuurplan van West-Vlaanderen vooraf.

De MiNa-Raad verwijst hierbij naar het concept van het ROM-beleid zoals dit ontwikkeld werd in Nederland en waarbij gebiedsgericht en geïntegreerd beleid inzake ruimtelijke ordening en milieu wordt ontwikkeld.

25) Binnen de provinciale gebiedsgerichte werking wordt met drie regio's gewerkt: Kortrijk-Roeselaere-Tielt, de Westhoek (omvat de arrondissementen Ieper-Veurne-Diksmuide), en Brugge-Oostende.